

To: [redacted] <[redacted]@erasmusmc.nl>; [redacted] <[redacted]@smk.nl>; [redacted] <[redacted]@ggdru.nl>; [redacted] <[redacted]@VRU.NL>; [redacted] <[redacted]@umcutrecht.nl>; [redacted] <[redacted]@uu.nl>; [redacted] <[redacted]@ggdru.nl>; [redacted] <[redacted]@amc.nl>; [redacted] <[redacted]@amc.nl>; [redacted] <[redacted]@umcutrecht.nl>; [redacted] <[redacted]@gmail.com>; [redacted] <[redacted]@gmail.com>; [redacted] <[redacted]@rivm.nl>

From: [redacted]

Sent: Sun 4/5/2020 7:09:35 PM

Subject: Re: wat voor advies aan medewerkers dierenpensions/dierenopvang/dierenambulances?

Received: Sun 4/5/2020 7:09:42 PM

Dag allemaal,

De vetinf@ct ken ik wel, maar dat is volgens mij niet goed te vergelijken met een protocol voor brandweerlieden/dierenambulancemedewerkers/medewerkers dierenasiel/dierenpension etc.

Alleen al vanuit de verplichtingen van de arbowet moet je volgens mij wel zoiets hebben, dat is mijn punt.

Met vriendelijke groet/ Sincerely yours,

[redacted]

[redacted]

Division of Veterinary Public Health- Insitute for Risk Assessment Sciences-Utrecht University-The Netherlands.

[redacted]

e-mail: [redacted]@uu.nl

Cave: at the office from tuesday-friday

"A specialist is someone who knows more and more about less and less, until he knows everything about nothing"

Van: [redacted] <[redacted]@erasmusmc.nl>

Verzonden: zondag 5 april 2020 15:00

Aan: [redacted] <[redacted]@smk.nl>; [redacted] <[redacted]@uu.nl>; [redacted] <[redacted]@ggdru.nl>; [redacted] <[redacted]@VRU.NL>; [redacted] <[redacted]@umcutrecht.nl>; [redacted] <[redacted]@uu.nl>; [redacted] <[redacted]@ggdru.nl>; [redacted] <[redacted]@amc.nl>; [redacted] <[redacted]@amc.nl>; [redacted] <[redacted]@umcutrecht.nl>; [redacted] <[redacted]@gmail.com>; [redacted] <[redacted]@gmail.com>; [redacted] <[redacted]@rivm.nl>

Onderwerp: RE: wat voor advies aan medewerkers dierenpensions/dierenopvang/dierenambulances?

Hoi [redacted]

Volgens mij is er een vetinf@ct gemaakt (en uitgestuurd?) hierover. Ook Q&A op One Health portal en RIVM website

<https://www.rivm.nl/coronavirus/covid-19/vragen-antwoorden#Hoe%20snel%20kun%20je%20genezen%20na%20een%20besmetting?>

<https://www.onehealth.nl/vragen-en-antwoorden-over-nieuw-coronavirus>

<https://www.onehealth.nl/vragen-en-antwoorden-over-nieuw-coronavirus>

gr [redacted]

Van: [redacted] <[redacted]@smk.nl>

Verzonden: zondag 5 april 2020 14:48

Aan: [redacted] <[redacted]@uu.nl>; [redacted] <[redacted]@ggdru.nl>; [redacted] <[redacted]@VRU.NL>; [redacted] <[redacted]@umcutrecht.nl>; [redacted] <[redacted]@uu.nl>; [redacted] <[redacted]@ggdru.nl>; [redacted] <[redacted]@ggdru.nl>; [redacted] <[redacted]@amc.nl>; [redacted] <[redacted]@amc.nl>; [redacted] <[redacted]@umcutrecht.nl>; [redacted] <[redacted]@gmail.com>; [redacted] <[redacted]@gmail.com>; [redacted] <[redacted]@erasmusmc.nl>; [redacted] <[redacted]@rivm.nl>

Onderwerp: RE: wat voor advies aan medewerkers dierenpensions/dierenopvang/dierenambulances?

Dank 5.1.2e voor het delen van dit zeer mooie overzicht van 5.1.2e en jouw eigen duiding van de artikelen!

Ik zat zelf ook met de praktische duiding van de artikelen in mijn maag.

Dit kan enorme consequenties hebben als er niet goed mee wordt omgegaan.

Ik zie dat 5.1.2e al in de media optreedt om een tegengeluid te geven aan de paniek reacties in bijv. het Midden-Oosten en

5.1.2a

Kunnen wij hier nog iets in betekenen... 5.1.2e, kan de GGD zo verder met de gegeven adviezen tot nu toe? Merk je toename in het aantal vragen over huisdieren?

Ik zit zelf in het college van advies voor de positieflijst zoogdieren (advies aan minister over welke zoogdieren in NL gehouden mogen worden, vanuit zoonose risico en dierenwelzijns overwegingen), en vanuit mijn ecologen collega's daar kreeg ik ook de preprints doorgestuurd met als opmerking dat we COVID-19 nu ook als zoonose risico moeten opnemen bij de kat en fret. Ik wil de literatuur blijven monitoren maar een experimentele infectie wel iets anders dan een natuurlijke. Ook is het nog niet uitgesloten dat het bij de natuurlijke infecties (1 kat en 2 honden) wel/ niet om een omgevingsbesmetting ging (?).

Ik vraag me ook af of er vanuit het Signalerings overleg Zoonosen een Vetinfectie verspreid gaat worden hierover, kan me voorstellen dat dierenartsen in de praktijk ook veel vragen krijgen.

5.1.2e kan jij hier iets over zeggen?

Tot zover, groet 5.1.2e

From: 5.1.2e <5.1.2e@uu.nl>

Sent: Saturday, April 4, 2020 3:33 PM

To: 5.1.2e <5.1.2e@smk.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@ggdru.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@VRU.NL>; 5.1.2e <5.1.2e@umcutrecht.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@uu.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@ggdru.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@amc.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@amc.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@umcutrecht.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@gmail.com>; 5.1.2e <5.1.2e@gmail.com>; 5.1.2e <5.1.2e@smk.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@erasmusmc.nl>

Subject: FW: wat voor advies aan medewerkers dierenpensions/dierenopvang/dierenambulances?

Dag mede-netwerkliden,

Velen van jullie zal het hoofd omlopen, mar desalniettemin stuur ik dezemail van 5.1.2e door.

In het vervolg op mijn mail van gisteren is dit te zien als een vervolgemail met daarbij de aantekening dat de vragen uit het veld (inclusief de brandweer) steeds prangender worden...

Nu mijn vraag: zijn er commentaren, bijdragen van jullie/onze kant enz.? Ik verwijs hierbij ook naar de mail van gisteren met daarin het protocol van 5.1.2e

Met vriendelijke groet/ Sincerely yours,

5.1.2e

Division of Veterinary Public Health- Insitute for Risk Assessment Sciences-Utrecht University-The Netherlands.

5.1.2e

5.1.2e @uu.nl

Cave: at the office from tuesday-friday

"A specialist is someone who knows more and more about less and less, until he knows everything about nothing"

Van: 5.1.2e <5.1.2e@uu.nl>

Verzonden: zaterdag 4 april 2020 15:07

Aan: 5.1.2e <5.1.2e@uu.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@uu.nl>

CC: 5.1.2e <5.1.2e@uu.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@uu.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@uu.nl>

Onderwerp: wat voor advies aan medewerkers dierenpensions/dierenopvang/dierenambulances?

Geachte collega's,

De SARS-CoV-2 uitbraak gaf in het begin zorgen over transmissie van het virus via huisdieren, met name honden en katten.

De boodschap van het RIVM is echter lange tijd geweest dat de transmissie van SARS-CoV-2 via huisdieren erg klein is (via speeksel (likken mag niet), maar waarschijnlijk niet via de vacht, want aaien mag wel).

Zo vermeldt de RIVM-site (4 april 2020, 13.20 uur):

Vragen over huisdieren

Kan mijn huisdier besmet worden met het nieuwe coronavirus?

Er zijn wereldwijd enkele gevallen van huisdieren die besmet zijn met het nieuwe coronavirus, waaronder eind maart een kat in België. In al deze gevallen waren de eigenaren positief getest op het nieuwe coronavirus. De kans dat een huisdier besmet raakt en vervolgens een ander dier of mens besmet is verwaarloosbaar klein in vergelijking met besmetting van mens op mens.

Wat betekent het voor mijn huisdier als ik klachten heb?

Hoewel de kans erg klein is dat gezelschapsdieren besmet raken met het coronavirus, is het verstandig om als u klachten heeft intensief contact met huisdieren te vermijden (niet laten likken en knuffelen, aaien mag wel). Laat de verzorging van huisdieren bij voorkeur over aan mensen zonder klachten die hierbij de algemene hygiënemaatregelen voor omgang met huisdieren (regelmatig handen wassen en niet laten likken) in acht nemen. Honden van COVID-19-patiënten en mensen met bij COVID-19 passende klachten kunnen gewoon uitgelaten worden door mensen zonder klachten en mogen tijdens het uitlaten in contact komen met andere honden. De verspreiding van het nieuwe coronavirus zoals we die nu wereldwijd zien, komt door verspreiding van mens-op-mens.

De informatie over het coronavirus ontwikkelt zich snel.

Vorige week kwam het bericht van een kat in België met klinische klachten (anorexia, diarree, braken, hoesten en oppervlakkige ademhaling), waarbij uit maagsap en feces viraal DNA van het virus werd aangetoond.

Op 18/03/2020 's avonds werd het FAVV door de Faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit van Luik op de hoogte gebracht dat SARS-CoV2 virus werd vastgesteld in de feces en het braaksel van een kat met spijsverterings- en ademhalings symptomen. De kat was eigendom van een persoon besmet met SARS-CoV2. De aanwezigheid van het SARS-CoV2 virus werd bevestigd door sequencerij (high throughput sequencing).

Het federaal wetenschappelijk Comité, belast met het beheer van SARS-CoV2 pandemie in België, SciCom, meldde: "Dit betekent niet automatisch een daadwerkelijke infectie van de kat." Omdat deze uitslag ook een omgevingscontaminant kan zijn geweest, vanwege het feit dat de eigenaar van de kat een Corona-patiënt was.

Het besluit van het SciCom was dan ook:

Besluit

Het Wetenschappelijk Comité heeft nota genomen van de gemelde verdachte gevallen van detectie van SARS-CoV2 virus bij huisdieren (2 honden in Hongkong en 1 kat in België). Op basis van de aangebrachte elementen acht het Wetenschappelijk Comité het risico van besmetting van het dier door de mens gering, maar het beveelt aan dat de veterinaire diensten waakzamer blijven en epidemiologisch onderzoek in eventuele nieuwe verdachte gevallen aanmoedigen. Wat het risico van besmetting van mensen door dieren betreft, is het Wetenschappelijk Comité met de huidige gegevens niet in staat om het risico in te schatten. Zij is echter van mening dat dit risico verwaarloosbaar is in vergelijking met het risico voor de mens van besmetting door overdracht van mens op mens.

Kort daarop werden resultaten uit een Chinese onderzoek bekend, waarin verschillende diersoorten met het SARS-CoV-2 experimenteel waren besmet:

Susceptibility of ferrets, cats, dogs, and different domestic animals to SARS-coronavirus-2

Jianzhong Shi^{1*}, Zhiyuan Wen^{1*}, Gongxun Zhong^{1*}, Huanliang Yang^{1*}, Chong Wang^{1*}, Renqiang Liu¹, Xijun He², Lei Shuai¹, Ziruo Sun¹, Yubo Zhao¹, Libin Liang¹, Pengfei Cui¹, Jinliang Wang¹, Xianfeng Zhang², Yuntao Guan², Hualan Chen^{1†}, and Zhigao Bu^{1,2†}

De onderzoekers vonden na inoculatie van virus in fretten:

Antibodies against SARS-CoV-2 were detected in all of the ferrets by an ELISA and a neutralization assay, although the antibody titers of the two ferrets that were euthanized on day 13 p.i. were notably lower than those of the ferrets euthanized on day 20 p.i. (Fig. 1I-L).

En na inoculatie in jonge, bijna volwassen katten:

Antibodies against SARS-CoV-2 were detected in all three virus-inoculated subadult cats and one exposed cat by use of an ELISA and neutralization assay (Fig. 3C, D).

We replicated the replication and transmission studies in juvenile cats (aged 70–100 days) (Fig. 2C-F and Fig. 3E-G). Histopathologic studies performed on samples from the virus-inoculated juvenile cats that died or euthanized on day 3 p.i. revealed massive lesions in the nasal and tracheal mucosa epitheliums, and lungs of both cats (fig. S5). These results indicate that SARS-CoV-2 can replicate efficiently in cats, with younger cats being more permissive and, perhaps more importantly, the virus can transmit between cats via respiratory droplets.

Deze resultaten suggereren dat katten geïnfecteerd kunnen raken met het SARSCoV-2, en het ook kunnen overdragen op andere katten.

De onderzoekers concludeerden dan ook:

The cats we used in this study were outbred, and were highly susceptible to SARS-CoV-2, which replicated efficiently and transmitted to naïve cats. Surveillance for SARS-CoV-2 in cats should be considered as an adjunct to elimination of COVID-19 in humans.

De boodschap van deze Chinese onderzoekers bleek snel verspreid.

Onze Amerikaanse Shelter Medicine collega's adviseren sinds 3 april j.l. de *animal shelters* al het volgende: <https://www.sheltermedicine.com/library/resources/?r=animal-services-role-in-covid-19-support#temporarysheltering>

Housing and in-shelter daily care

1. Develop and communicate an animal housing plan in the shelter for companion animals that were in contact with a person with known or suspected COVID-19 infection or a known high-risk environment. Until more information is known, it is recommended that these animals be housed in an area separate from the rest of the shelter population, preferably in double-sided housing that is spot cleaned as needed when soiled. (See below for information on cleaning and disinfection).
2. Keep animals that were in contact with COVID-19 separated from the general animal population during the animal's stay in the shelter due to the unknown risks associated with this rapidly evolving emerging infectious disease. While there is no evidence at this time that any animals, including companion animals, in the United States, might be a source of infection for humans, it is prudent to keep companion animals that came from households where a person was infected with COVID-19 separated from the general shelter population out of an abundance of caution to protect both human and animal health.

Een ander gevolg op dit Chinese onderzoek waren nare publieke reacties:

- Midden Oosten: <https://nos.nl/artikel/2329345-huisdieren-in-midden-oosten-massaal-op-sstraat-gezet-vanwege-het-coronavirus.html>

Dit laat ook Nederland niet onberoerd.

Gisteren meldde het NRC-blog: <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/04/02/coronablog-3-april-a3995781>

15u
22.06

Amsterdamse brandweer heeft coronaprotocol voor huisdieren

De brandweer van Amsterdam werkt samen met de dierenambulance om huisdieren van coronapatiënten op te halen wanneer hun baasjes in het ziekenhuis komen te liggen. Het korps Amsterdam-Amstelland heeft hiertoe een speciaal veiligheidsprotocol opgesteld. Dat is vrijdag voor het eerst in de praktijk gebracht: een kat moest uit een woning worden gehaald.

Dieren kunnen het virus meedragen in hun vacht als ze geaaid zijn. Daarom wordt aangeraden huisdieren van coronapatiënten met beschermende kleding te benaderen, zegt een woordvoerder van de brandweer tegen NRC. „De dierenambulance heeft ons gevraagd dat te doen.”

Vanochtend meldde het nieuws het volgende:

- <https://www.nhnieuws.nl/nieuws/265008/dierenambulance-en-brandweer-slaan-handen-ineen-samen-dieren-van-coronapatiënten-ophalen>

AMSTERDAM

Dierenambulance en brandweer slaan handen ineen: "Samen dieren van coronapatiënten ophalen"

10 minuten geleden · Door Mark Arents

AMSTERDAM - De dierenambulance overlegde woensdag over huisdieren die mogelijk alleen achterblijven bij ziekenhuisopname van hun baasje. "Dat bleek hard nodig, want twee dagen later kregen we het eerste belletje", vertelt Margje de Jong van de Dierenambulance Amsterdam.

En vanochtend kreeg ik persoonlijk een WhatsApp bericht van een asielbeheerder n.a.v. de berichten uit Amsterdam:

... Wij hebben nu 1 kat van iemand die mogelijk coronaklachten heeft gehad. Wij handelen dan alsof het zo is en raken het dier de eerste 24 uur niet aan.....

Ik vind dit verontrustend nieuws omdat:

- er geen kennis is over transmissie van huisdier naar mens (dus van opgevangen kat en asiel- en pensionmedewerker/dierenambulance medewerker);
- de meerderheid van medewerkers in de opvang van dieren/dierenpensions/ambulance onvoldoende kennis hebben om routinematig met zoonotische pathogenen te werken;
- deze organisaties mogelijk ook niet de middelen hebben (PPE's) om dat veilig te doen.

In de afgelopen weken hebben de dierenopvangcentra adviezen ontvangen hoe veilig met medewerkers om te gaan en de verzorging van dieren te kunnen continueren.

Er is echter geen advies gegeven omtrent het veilig werken met huisdieren die vanuit een Corona-omgeving aangeboden worden.

Deze uitbraak leek eerst uitsluitend mensen te treffen, maar inmiddels dient de aanpak een One Health aanpak noodzakelijk te maken.

Hoewel ik, vanuit het Shelter Medicine programma van de Faculteit, dagelijks bedrijven (dierenopvang/dierenpensions) adviseer over hygiënisch werken en tevens contact heb met onze collega's die de bedrijfsbegeleiding van deze organisaties uitvoeren, hebben we nu dringend meer informatie nodig hoe veilig te werken met fretten en katten die tijdelijk voor verzorging in pensions en dierenasielen aangeboden worden.

Mijn vrees is voor:

- eventuele corona-besmetting van medewerkers van dierenpensions/dierenopvang/dierenambulances die geen kennis hebben over de te nemen voorzorgsmaatregelen bij aanwezigheid van zoonotische pathogenen;
- een publieke reactie op het nieuws dat katten de infectie misschien kunnen overdragen en de dierenwelzijns problemen die dat gaat opleveren.

Ik mis dus nu vooral een One Health aanpak in deze uitbraak.

Maar bovenal heb ik nu hulp nodig om de juiste adviezen op te stellen voor deze organisaties, met ondersteuning en instemming van de faculteit DGK en het RIVM.

Ik stel een reactie zeer op prijs.

Met vriendelijke groeten,

5.1.2e

Department of Clinical Sciences of Companion Animals
Faculty of Veterinary Medicine, Utrecht University
Office Address: PO Box 80.154 NL, 3508 TD Utrecht, The Netherlands
Visiting Address: Yalelaan 108, De Uithof, Utrecht, The Netherlands

5.1.2e

E-mail: 5.1.2e [@uu.nl](mailto:5.1.2e@uu.nl)

5.1.2e

We put our staff in a no-win situation when we accept overcrowding in our shelters as an acceptable situation.

5.1.2e DVM - MVC 2016